

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Митев срещу България
(Жалба № 40063/98)

ПЪРВО ОТДЕЛЕНИЕ

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

22 декември 2004 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

22/03/2005

Решението става окончателно при обстоятелствата по член 44 § 2 на Конвенцията. Може да е предмет на редакторска преработка.

По делото Митев срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Първо отделение), на заседание в състав:

Г-н РОЗАКИС, *Председател*,

Г-н П. Лоренцен

Г-жа Н. Важич,

Г-жа С. БОТУШАРОВА,

Г-жа Е. Стайнер

Г-н К. Хаджиев

Г-н Д. Шпийлман, *съдии*,

и г-н С. Нийлсен, *Заместник регистратор*,

След като се оттегли на заседание на 2 декември 2004 г.,

Предоставя следното решение, постановено на горепосочената дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е заведено по жалба (№ 40063/98) срещу Република България, подадена в Европейската комисия по човешките права ("Комисията") на основание бившия Член 25 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи ("Конвенцията") на 23 октомври 1997 г. от българския гражданин Явор Делчев Митев ("жалбоподател").

2. Жалбоподателят се представлява от г-н В. Василев, адвокат, практикуващ в София. Правителството на България ("Правителството") се представлява от агентите му г-жа Г. Самарас и г-жа М. Димова от Министерство на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди, в частност, че са нарушени член 5 §§ 1, 3, 4 и 5 и член 6 § 1 във връзка с предсъдебното му задържане и наказателното производство срещу него.

4. Жалбата е предадена на Съда на 1 ноември 1998, когато влезе в действие Протокол № 11 към Конвенцията (Член 5§ 2 от Протокол № 11).

5. Делото на жалбоподателя е определено за разглеждане от Четвърто отделение (Правило 52 § 1 от Правилата на съда). С частично решение от 21 ноември 2000 г. Съдът обяви жалбата за частично недопустима и отложи решението по останалата и част.

6. На 01 ноември 2001, Съдът промени състава на Отделенията си (Правило 25 § 1). Делото на жалбоподателя е определено за разглеждане от новоconstituираното Първо отделение (Правило 52 § 1). В рамките на това отделение, беше конституиран състав за

разглеждане на делото (Член 27 § 1 от Конвенцията), съгласно Правило 26 § 1.

6. С решение от 30 януари 2003 г., Съдът обяви останалата част от жалбата за частично допустима.

7. Жалбоподателят, но не и Правителството, внесе становище относно състоятелността (Правило 59 § 1).

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

8. Жалбоподателят е роден през 1967 г. и живее в София.

9. През въпросния период жалбоподателят, който е бил пристрастен към наркотиците, е бил обвиняван в многобройни кражби. Обвиненията са били свързани с кражби на електроуреди, малки суми пари, малки церемониални религиозни предмети, храна, цигари и предмети с по-висока стойност като икони и антики. Във връзка с тези кражби са възбудени двадесет различни следствия. Някои от тях първоначално са повдигнати срещу неизвестен извършител, докато при други жалбоподателят – сам или с други хора, е бил споменат като заподозрен извършител от самото начало.

10. В хода на последващите наказателни производства разследванията са били групирани. Две групи разследвания имат отношение към настоящата молба: първата, касаеща дребни кражби и втората, касаеща икони и антики.

A. Наказателни производства по обвинения в дребни кражби (1993-2000)

11. Тук се включват осем разследвания и четири обединени разследвания, възбудени в периода 1993 – 1996 г. Жалбоподателят е бил обвинен за първи път на 26 октомври 1993 г. във връзка с едно от разследванията. По-късно са повдигнати обвинения и във връзка с останалите разследвания и накрая дванадесетте преписки са обединени.

12. По време на разследването, между 1993 и 1996 г., жалбоподателят и другите заподозрени или обвинени лица са многократно разпитвани, разпитани са и 44 свидетели, направени са 15 посещения на място и девет обиска, а многобройни експертни доклади са възложени и прегледани (психиатрични доклади, доклади за отпечатыци и счетоводни доклади).

13. Около една трета от тези следствени действия са касаели обвинения, по които в крайна сметка жалбоподателят е бил осъден. Останалите са касаели обвинения, по които жалбоподателят впоследствие е бил оправдан.

14. На 27 октомври 1994 г. компетентният прокурор връща делото при следователя, тъй като в него има нередности и несъответствия. Следователят приключва работата си на 15 юни 1995 г.

15. На 20 февруари 1996 г. Софийска градска прокуратура представя обвинителния акт пред Софийски окръжен съд.

16. На 18 март 1996 г. Софийски окръжен съд, отбелязвайки, че има процесуални нарушения и несъответствия във връзка със стойността на някои от откраднатите стоки, връща делото на прокурора.

17. На 20 Февруари 1997 г. прокурорът представя нов обвинителен акт.

18. На 28 Февруари 1997 г. окръжният съд, отбелязвайки, че някои от недостатъците на обвинителния акт не са отстранени, независимо от инструкциите, дадени в решението от 18 март 1996 г. и отбелязвайки други несъответствия, връща делото на прокурора.

19. На 22 януари 1998 г. прокурорът отново представя обвинителен акт.

20. На 6 Февруари 1998 г. Софийски окръжен съд, отбелязвайки, че някои процесуални правила, касаещи промените в обвиненията, не са спазени, връща отново делото на прокурора.

21. Последната редакция на обвинителния акт е представена на 19 февруари 1998 г. Тя включва 16 случая на кражба, за които се твърди, че са извършени от жалбоподателя и две други лица.

22. По време на съдебния процес жалбоподателят и неговият адвокат редовно се явяват, когато са призовани и не стават причина за отлагане на делото.

23. Първото заседание по делото е на 13 май 1998 г. Съдът отбелязва, че едното от лицата, обвинени заедно с жалбоподателя, не е процесуално представено, а процесуалното представителство е задължително от гледна точка на противоречащите интереси на тримата обвиняеми. В резултат на това, изслушването е отложено.

24. Разглеждането е подновено на 10 юни 1998 г., но е отложено отново, тъй като единият от обвиняемите не се явява. Съдът разпорежда неговото арестуване.

25. На 14 юли 1998 г. разглеждането продължава с разпит на тримата обвиняеми. Изслушани са и няколко експерти и свидетели. Тъй като някои от свидетелите не се явяват, делото е отложено.

26. На следващото заседание, проведено на 12 октомври 1998г., са изслушани няколко свидетели. Други свидетели не се явяват, което налага отлагане на делото.

27. Заседанието, насрочено за 10 ноември 1998 г., не се провежда, поради заболяване на едното от лицата, обвинени заедно с жалбоподателя.

28. Когато разглеждането е подновено на 7 декември 1998 г., са изслушани няколко свидетели, но отново се е наложило отлагане, тъй като единият от свидетелите не се явява.

29. Следващото изслушване е на 11 Февруари 1999 г. Изслушани са няколко свидетеля. Неявяването на един от свидетелите става причина за отлагане на делото.

30. През въпросния период Софийски окръжен съд търси полицейска помощ за установяване на адреси на свидетели.

31. На 29 март 1999 г., по време на последното разглеждане на делото, Софийски окръжен съд оправдава жалбоподателя по девет от обвиненията и го осъжда по останалите седем. Той е осъден на три години затвор условно.

32. На 27 април 1999 г. жалбоподателят обжалва пред Софийски градски съд.

33. Софийски градски съд насрочва изслушване за 13 декември 1999 г., което, обаче, не се провежда поради неявяване на единия от обвиняемите.

34. Изслушването се провежда на 10 април 2000 г.

35. На 12 юни 2000 г. Софийски градски съд излиза с решение. Той приема аргумента на жалбоподателя, че делото трябва да се разглежда като дело, касаещо продължаваща престъпна дейност и, в съответствие с това, **изменя решението, но потвърждава присъдата.**

В. Наказателно производство по обвинения в кражби на икони и антики (1992-висящо)

36. Втората група наказателни производства започва на 26 ноември 1992, когато жалбоподателят е арестуван и обвинен в кражба. Други преписки, касаещи отделни кражби, са заведени между 1992 и 1995 г. Жалбоподателят е обвинен в кражба на икони и антики.

37. По време на предварителното следствие са обединени десет преписки, касаещи отделни кражби. В крайна сметка, обаче, обвинителният акт включва само четири кражби, а останалите обвинения са отхвърлени.

38. Някои от разследванията, започнати през 1992, 1993 и 1994 г. са прекратени скоро след това, тъй като извършителите не са били известни към момента. Подновени са през 1996 г., когато срещу жалбоподателя и другите лица са повдигнати обвинения.

39. В процеса на следствието са изслушани много свидетели, разпитани са няколко обвиняеми, включително жалбоподателя, направени са посещения и обиски на място, възложени са и са

разгледани доклади на експерти. Очевидно, само част от тези следствени действия са касаели обвиненията, които са потвърдени. Според жалбоподателя, уместните следствени действия са били ограничени до разпитите на единадесет свидетеля, три очни ставки, шест доклада на експерти, четири посещения на място и един обиск.

40. На 13 март 1997 г. следователят приключва работата си и предава преписката на компетентен прокурор.

41. На 23 април 1997 г. прокурорът разпорежда допълнително разследване, което приключва на 1 август 1997 г.

42. След като решава да отхвърли едно от обвиненията, на 10 декември 1997 г. прокурорът отново връща случая на следователя, който се съобразява с указанията и предоставя редактиран доклад на 19 март 1998 г.

43. На 26 юни 1998 г. прокурорът представя обвинителния акт пред Софийски градски съд срещу три лица, включително жалбоподателя.

44. По време на съдебния процес в Софийски градски съд жалбоподателят и неговия адвокат са се явявали редовно, когато са били призовавани и не са ставали причина за отлагане на делото.

45. Първото разглеждане на делото в Софийски градски съд, действащ като следствен съд, е насрочено за 13 ноември 1998 г., но е отложено, тъй като единият обвиняем не е призован.

46. На 10 декември 1998 г. и на 13 януари 1999 г. заседанието по делото не е могло да започне, тъй като не се явява служебен защитник на единия от обвиняемите, въпреки многократните молби до Софийска адвокатска колегия.

47. Заседанието по делото, насрочено за 9 март 1999 г. не се е състояло, тъй като единият от обвиняемите не е докаран от затвора поради влошено здраве.

48. Съдебният процес започва на 5 май 1999 г. На този ден Софийски градски съд изслушва обвиняемите и явилите се свидетели. Тъй като някои от свидетелите не се явяват, разглеждането е отложено за 15 юни 1999 г.

49. На този ден е разпоредено ново отлагане, тъй като някои от свидетелите и вещите лица не се явяват.

50. Разглеждането на делото не може да продължи на 13 октомври 1999 г., тъй като единият от обвиняемите, затворник, не е доведен в съдебната зала. През този период Министърът на правосъдието обявява петдневна забрана за транспортиране на затворници предвид местните избори.

51. На 12 ноември и 13 декември 1999 г. разглеждането на делото отново е отложено поради неявяване на адвокатите на двама от обвиняемите, очевидно поради здравословни причини.

52. През целия въпросен период Софийски градски съд търси помощ от полицията за установяване адресите на свидетели.

53. Последното заседание по делото се е състояло на 23 декември 1999 г. На този ден Софийски градски съд осъжда жалбоподателя по три кражби и го оправдава във връзка с четири твърдени кражби. Той е осъден на десет години затвор. Другите двама обвиняеми също са признати за виновни и осъдени на затвор.

54. Жалбоподателят и прокурорът обжалват пред Софийски апелативен съд.

55. Местонахождението на жалбоподателя е неизвестно до 15 декември 2000 г., когато е арестуван по нови обвинения, които нямат връзка с настоящия случай. Поради факта, че адресът на жалбоподателя е бил неизвестен, Софийският апелативен съд не е могъл да даде ход на делото до януари 2001 г.

56. Заседанието по делото, насрочено за 30 март 2001 г. е отложено, тъй като единият от обвиняемите не е бил процесуално представен. Изглежда, че той не е имал възможност повече да плаща на адвоката си, което е наложило назначаването на служебен защитник и, следователно, отлагане на разглеждането.

57. На неуточнена дата през 2001 г. Софийският апелативен съд провежда заседание по делото, което, обаче, е отложено, тъй като не е представен доклад за стойността на откраднатите предмети.

58. На 8 март 2002 г., след като е получил становището на вещите лица, че стойността на иконите не може да бъде определена, Софийският апелативен съд отменя присъдата на Софийски градски съд от 23 декември 1999 г. и връща делото на етап предварително следствие. Апелативният съд постановява, *inter alia*, че има несъответствия, свързани със стойността на откраднатите предмети, които засягат правната характеристика на обвиненния, че присъдата на по-нисшата съдебна инстанция не дава достатъчна обосновка и че се базира на недопустими доказателства.

59. Към 27 март 2002 г., датата на последната информация, получена от страните във връзка с делото за иконите и антиките, производството остава висящо на етапа на следствието.

С. Задържане на жалбоподателя през въпросния период

60. На 26 ноември 1992 г. жалбоподателят е арестуван и върнат в затвора по едно от обвиненията, което впоследствие е довело до делото, свързано с кражбата на икони и антики. На 11 януари 1993 г. жалбоподателят е пуснат под гаранция.

61. На 26 октомври 1993 г. жалбоподателят е арестуван и задържан в очакване на процеса във връзка с групата преписки по дела, довели впоследствие до делото за дребни кражби срещу него. На 8 април 1994 г. е пуснат под гаранция.

62. На 5 август 1994 г. жалбоподателят отново е арестуван във връзка с групата преписки, свързани с дребни кражби, заведен е при следовател или прокурор, обвинен е в още кражби и е задържан досъдебно.

63. На 17 октомври 1994 г. молбата на жалбоподателя за освобождаване не е уважена от прокурора.

64. На 5 януари 1995 г. друга молба за освобождаване е отхвърлена на основание на факта, че жалбоподателят е заподозрян в извършване на престъпления след освобождаването му на 8 април 1994 г. и че, следователно, съществува опасност от повторно извършване на престъпление.

65. На 27 август 1996 г. молба за освобождаване е отхвърлена от областния прокурор. Това решение е потвърдено на 23 септември 1996 г. от райония прокурор. Последващата молба на жалбоподателя е отхвърлена на 9 октомври 1996 г. от Главна прокуратура. В решението се твърди, *inter alia*, че жалбоподателят е обвинен в многобройни сериозни престъпления и че има други висящи наказателни дела срещу него. Следователно, задържането му е било задължително по член 152 § 3 от НПК.

66. Според жалбоподателя, на 11 март и след това на 24 април 1997 г. той представя в Софийски окръжен съд, чрез администрацията на затвора, жалби срещу задържането си. Жалбоподателят твърди, че е получил регистрационни номера от регистъра на изходящата кореспонденция на затвора, но не е бил информиран за разглеждане или решение, свързано със жалбите му. Според правителството, няма доказателства, подкрепящи изявлението на жалбоподателя, че е представял жалби през март и април 1997 г.

67. На 12 август 1997 г. жалбоподателят обжалва задържането си пред Софийски окръжен съд. Той е разчитал, *inter alia*, на законовата поправка, в сила от 12 август 1997 г., според която досъдебното задържане в очакване на предварителното следствие не може да надвишава една или две години, в зависимост от сериозността на обвиненията.

68. Окръжният съд провежда изслушване на 25 септември 1997 г. и постановява безусловното освобождаване на жалбоподателя. Окръжният съд заявява, *inter alia*, че жалбоподателят е диагностициран като зависим от наркотиците и има нужда от медицинско лечение. Още повече, че всички доказателства по делото са били събрани.

69. Въпреки решението на Окръжния съд от 25 септември 1997 г. жалбоподателят не е освободен на 23 октомври 1997 г. поради недоразумение, касаещо различните висящи дела срещу него.

70. В частност, през определен период от време, делото за дребни кражби е било разглеждано под номер на следственото дело 965/94. Първоначалната заповед за задържане на жалбоподателя от 5 август

1994 г. е била с този номер. Когато по-късно друга преписка под № 415A/96, е добавена към комплекта документи, последният номер става номер на групата преписки. В жалбата си до Окръжния съд от 12 август 1997 г. жалбоподателят се позовава на преписка № 415A/96, която фигурира в решението на Окръжния съд от 25 септември 1997 г., с което се постановява освобождаването.

71. Това решение се довежда до знанието на администрацията на затвора на 25 септември 1997 г. Администрацията на затвора, очевидно забелязвайки, че има заповед за задържане по следствено дело № 965/94 и считайки, че това е отделно дело, заключава, че жалбоподателят следва да остане в предсъдебния арест. В тази връзка не е издаден никакъв документ.

72. На 17 октомври 1997 г. жалбоподателят представя жалба пред Окръжния съд, заявявайки, че все още е задържан. Той заявява също, че двата номера на преписки касаят едно и също дело. Жалбата е заведена в Окръжния съд на 21 октомври 1997 г.

73. На 23 октомври 1997 г. Окръжният съд пише до администрацията на затвора, разяснявайки случая. Жалбоподателят е освободен на същия ден.

D. Опитът на жалбоподателя да получи обезщетение за незаконното си задържане

74. На непосочена дата през 1997 г. жалбоподателят, с помощта на адвокат, завежда в Софийски градски съд гражданско дело срещу следствените власти и Софийски окръжен съд, претендирайки за неимуществени вреди във връзка с незаконното му задържане между 16 август 1997 г., датата, до която по жалбата му от 12 август 1997 г. е трябвало да се произнесат съгласно законния тридневен срок и 23 октомври 1997 г., датата, на която е освободен.

75. След няколко заседания по делото, на 14 май 2001 г. Софийски градски съд не се произнася по делото.

76. С решение от 27 февруари 2003 г. Софийски градски съд отхвърля иска на жалбоподателя на основание, че срокът на досъдебното му задържане е приспаднал от срока на лишаване от свобода, на който е осъден и че при тези обстоятелства не се дължи обезщетение за неимуществени вреди. Жалбоподателят обжалва.

77. На 24 март 2004 г. Софийският апелативен съд частично потвърждава присъдата на по-нисшата съдебна инстанция, отменя я в останалата и част и се произнася по същността.

78. Апелативният съд отбелязва, че фактът, че молбата на жалбоподателя за освобождаване, заведена на 12 август 1997 г., не е разгледана до 25 септември 1997 г., е в нарушение на българското законодателство. Въпреки това, съдът счита, че не е възможно да

прецени дали освобождаването му щеше да бъде разпоредено в случай, че молбата му е била разгледана преди 25 септември 1997 г. Поради тези причини съдът потвърждава решението на Софийски градски съд, отхвърляйки иска на жалбоподателя за периода от 16 август до 25 септември 1997 г.

79. Апелативният съд установява, обаче, че от 26 септември до освобождаването на жалбоподателя на 23 октомври 1997 г., задържането му не се базира на правни основания. Съдът не приема аргументацията на Софийски градски съд във връзка с приспадането на времето на задържане на жалбоподателя, тъй като приспадането е от присъда с отсрочено изпълнение и, следователно, жалбоподателят не се е облагодетелствал от по-кратък престой в затвора. На тази база Апелативният съд разпорежда на прокуратурата- органът, отговорен за прилагането на заповедите за задържане на етапа на досъдебното производство, да заплати на жалбоподателя 500 лева за неимуществени вреди за незаконното му задържане между 26 септември 1997 г. и 23 октомври 1997 г. Тъй като искът на жалбоподателя е бил за 7,000 лв. и той е дължал съдебни такси, пропорционални на отхвърлената част от иска му, на жалбоподателя е разпоредено да заплати 260 лв. съдебни такси. По този начин, в крайна сметка жалбоподателят е получил правото да получи обезщетение в размер на BGN 240 (равностойни на около EUR 120).

80. Жалбоподателят подава касационна жалба до Върховния касационен съд. Към юли 2004 г. производството е висящо.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКИ

A. Основания за задържане на етап досъдебно производство и обжалване на задържането.

81. Приложимите разпоредби на НПК и практиката на българските съдилища към съответния период са обобщени в решенията на съда по няколко сходни дела (виж, наред с други дела , делото *Николова срещу България* [GC], № 31195/96, §§ 25-36, ECHR 1999-II; *Илийков срещу България* №. 33977/96, §§ 55-62, 26 Юли 2001 г.; и *Янков срещу България* №. 39084/97, §§ 79-88, ECHR 2003-XII (извадки)).

В. Член 239а от НПК

82. През юни 2003 г., една поправка в НПК, новият член 239а, въвежда възможността делото на обвиняем да се разглежда от следствен съд в случай, че следствието не е приключено в законния

срок (две години за следствия, касаещи тежки престъпления и една година за всички останали случаи).

С. Закон за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани

83. Член 2 от Закона за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани от 1988 г. постановява, както следва:

“Държавата отговаря за вредите, причинени на граждани от органите на следствието, прокуратурата, съда от незаконно:

1. задържане под стража... когато то (заповедта за задържане) е отменено поради липса на законно основание [...]”

84. В две скорошни решения Върховният касационен съд постановява, че заповедите за задържане на етапа на досъдебното производство трябва да бъдат считани за „отменени поради липса на правни основания” и че възниква отговорност на държавата в случаите, в които наказателното производство е прекратено на основание на недоказани обвинения (реш. № 859/ 2001 г. от 10 септември 2001 г. г.д. № 2017/2000 г. на ВКС) или в случаите, в които обвиняемият е оправдан (реш. № 978/2001 г. от 10 юли 2001 г. по г.д. № 1036/2001 г. на ВКС). Изглежда, че становището на съда, е, че в такива случаи заповедта за задържане на етапа на досъдебното производство е лишена от правното си основание със задна дата, тъй като обвиненията са били неоснователни.

85. От друга страна, правителството не е информирало съда за успешни иски по Член 2(1) от закона във връзка с незаконни заповеди за задържане на етапа на досъдебното производство при висящи наказателни производства, завършили с окончателна присъда. Изглежда, че съдебните решения, слагащи край на задържане на етапа на досъдебното производство във висящи съдебни производства никога не са били разглеждани като решения за „отменяне поради липса на правни основания” в контекста на Член 2(1) от закона. Освен това, термините „незаконен” и „липса на правни основания” очевидно се отнасят до незаконност според националното право.

86. Според Член 2(2) от закона, при определени обстоятелства може да бъде заведен иск за щети във връзка с „незаконно повдигнати обвинения”. Подобен иск може да бъде заведен само в случай, че обвиняемият е бил оправдан от съда или ако наказателното производство е прекъснато от съда или от прокуратурата на основание, че обвиняемият не е извършител на престъплението, че фактите не представляват престъпление или че наказателното производство е възбудено след края на съответния давностен срок или въпреки съответна амнистия. За разлика от решението, взето по точка 2(1) (виж

параграф 57 по-горе), Върховният касационен съд твърди, че от член 2(2) не произтича отговорност в случаите, в които наказателното производство е било спряно на етапа на досъдебното производство на базата на недоказани обвинения (реш. № 1085/2001 г. от 26 юли 2001 г. по г.д. № 2263/2000 г. на ВКС IV г.о.).

87. Лицата, търсещи обезщетение за щети, причинени от решения на органите на следствието и прокуратурата или на съдилищата, попадащи в обсега на Закона за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани, не могат да предявяват иски по общото деликтно право, тъй като този закон е *lex specialis* и изключва прилагането на общия режим (точка 8(1) от закона; реш. № 1370/1992 г. от 16 декември 1992 г., по г.д. № 1181/1992 г. на ВС IV г.о.). Правителството не е посочило успешен иск по общото деликтно право във връзка с незаконно задържане на етапа на досъдебното производство.

ОТНОСНО ПРАВОТО

I. ТВЪРДЕНИ НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕН 5 §§ 1 И 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

88. Жалбоподателят се оплаква, че не е заведен при съдия или друг служител, упражняващ съдебни функции и че е лишен от свободата си незаконно и необосновано.

89. Приложимата част от Член 5 от Конвенцията гласи:

“1. Всеки има право на свобода и сигурност. Никой не може да бъде лишен от свобода, освен в следните случаи и по реда, предвидени от закона:

...

(с) законосъобразен арест или лишаване от свобода, с цел да се осигури явяване пред компетентния съгласно закона орган по обосновано подозрение за извършено престъпление, или когато задържането обосновано може да се смята за необходимо, за да се попречи на лицето да извърши престъпление или да се укрие, след като е извършило престъпление;;

...

3. Всеки арестуван или лишен от свобода в съответствие с разпоредбите на т. 1(с) на този член трябва своевременно да бъде изправен пред съдия или пред длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции, и има право на гледане на неговото дело в разумен срок или на освобождаване преди гледането на неговото дело в съда. Освобождаването може да бъде обусловено от даването на гаранции за явяване в съда.”

90. Съдът ще разгледа оплакванията на жалбоподателя по реда, в който са предприети процедурните стъпки за ареста и задържането му.

А. Твърдени нарушения на правото на жалбоподателя по Член 5 § 3 от Конвенцията да бъде заведен при съдия или друг служител, изпълняващ съдебни функции

91. Правителството не коментира това оплакване.

92. Съдът следва да разгледа горната жалба само дотолкова, доколкото тя касае задържането на жалбоподателя на 5 Август 1994 г. Останалата част от жалбата е обявена за недопустима, тъй като е представена след изтичане на шестмесечния срок по Член 35 § 1 от Конвенцията (виж последното решение по допустимостта от 30 Януари 2003 в настоящия случай).

93. Съдът припомня, че в делата *Асенов и др. срещу България* (присъда от 28 Октомври 1998 г., *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII) и *Николова* (цитирано по-горе), касаещи системата на задържане в очакване на процес, съществуваща в България до 1 януари 2000 г., се е произнесъл, че нито следователите, пред които са изправени обвиняемите, нито прокурорите, които са одобрили заповедите за задържане, могат да бъдат считани за „длъжностни лица, упълномощени от закона да изпълняват съдебни функции” по смисъла на Член 5 § 3 от Конвенцията (виж също *H.B. v. Switzerland*, no. 26899/95, 5 Април 2001).

94. Настоящото дело също касае задържане в очакване на процес преди 1 януари 2000 г. След като е арестуван на 5 август 1994 г., жалбоподателят е изправен пред следовател или прокурор (виж горния параграф 63). Следователят, обаче, не е имал правомощия да вземе обвързващо решение за задържане и, при всички случаи, нито следователят, нито прокурорът, който е разрешил задържането, са били достатъчно независими и безпристрастни за целите на Член 5 § 3, от гледна точка на практическата им роля в съдебното преследване и тяхното потенциално участие като страна в наказателното производство. Съдът се позовава на своя анализ на приложимото вътрешно право, съдържащо се в решението по случая *Николова* (виж §§ 28, 29 и 45-53 от това решение).

95. Следователно, има нарушение на правото на жалбоподателя да бъде изправен пред съдия или друго длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции, по смисъла на Член 5 § 3 от Конвенцията.

В. Твърдяно нарушение на правото на жалбоподателя на процес в разумен срок или на освобождаване в очакване на процес, съгласно Член 5 § 3

1. Аргументи на страните

96. Жалбоподателят заявява, че настоящото дело е илюстрация на една широко разпространена порочна практика, според която полицията и органите на следствието и прокуратурата, в опит да подобрят данните от своите статистики, системно обвиняват арестуваните за леки престъпления в многобройни престъпления, извършени от неизвестни извършители. Въпреки, че още в началото е ясно, че някои от обвиненията няма да доведат до присъда, тъй като не може да бъде намерена връзка между арестувания и престъпленията, полицията, както и следствието и прокуратурата, докладват, че случаите са „разрешени“, тъй като твърденият извършител е обвинен, подведен под отговорност и даден под съд. Още повече, по време на публични дискусии съдът е обвиняван за това, че оправдава „престъпници“ и че е твърде мек към престъпността.

97. Според жалбоподателя, горната практика е била основната причина за прекомерната бавност на делото му. Той е признат за виновен само по някои от обвиненията. Още повече, че е имало многобройни процедурни грешки по време на следствието, както и фактически несъответствия в обвинителните актове, довели до многократно връщане на делото на етап следствие. В някои случаи органите на следствието и прокуратурата не са се съобразили с указанията на следствения съд. Неуспехът на властите да призват свидетели и да осигурят тяхното явяване в съда е причинило продължителни отлагания на делото. Няколко процедурни грешки са приписани на следствения съд. В същото време, жалбоподателят не е отговорен за нито едно забавяне.

98. Правителството заявява, че производството е било сложно от процедурна и фактологична гледна точка. Обвиненията са касаели многобройни кражби, извършени от няколко лица на различни места, в различно време и при различни обстоятелства. Това е изисквало изслушването на много свидетели, посещения на място, обиски и доклади на вещи лица. Някои от свидетелите не са били намерени и е трябвало многократно да бъдат призовавани. Съдилищата са направили всичко възможно, за да установят адресите им и да ограничат продължителността на производството. Някои от забавянията са причинени от другите обвиняеми и техните адвокати.

99. Следователно, според мнението на правителството, обективни трудности, които не могат да бъдат приписани на властите, обясняват продължителността на производството и задържането на жалбоподателя в очакване на процеса. Още повече, че жалбоподателят никога не е протестира против отлаганията и не е изисквал по-кратки интервали между заседанията. Във всеки случай, интервалите между заседанията по делото са били разумни.

2. Преценката на Съда

100. Жалбоподателят е задържан предсъдебно три пъти: 26 ноември 1992 г. - 11 януари 1993 г., 26 октомври 1993 г. – 8 април 1994 г. и 5 август 1994 г. - 23 октомври 1997 г. (виж параграфи 61-74 по-горе).

101. В случай, че обвиняем е задържан на два или повече пъти в очакване на процес, гаранцията за разумен срок, съдържаща се в Член 5 § 3, изисква обща оценка на натрупания период от време (виж *Kemtmache v. France (no. 1 and no. 2)* решение от 27 ноември 1991 г., серия А по. 218, § 44, *Миронов срещу България*, по. 30381/96, Доклад на Комисията от 1 декември 1998 г., § 67, и *Vaccaro v. Italy*, по. 41852/98, 16 ноември 2000 г., §§ 31-33).

102. В конкретните обстоятелства на настоящия случай Съдът няма нужда да решава дали първият период от месец и половина (26 ноември 1992 - 11 януари 1993), когато жалбоподателят е бил задържан по различна група обвинения (виж горните параграфи 61 и 62), трябва да се вземе предвид. Съдът ще продължи разглеждането на базата на това, че релевантият период е бил най-малко три години и осем месеца (26 октомври 1993 – 8 април 1994 и 5 август 1994 - 23 октомври 1997) (виж горните параграфи 63-74).

103. Фактът, че продължава да съществува разумно подозрение, че арестуваният е извършил престъпление, представлява условие *sine qua non* за законността на продължителното задържане, но след определен период от време това условие вече не е достатъчно. В такива случаи Съдът трябва да определи дали останалите причини, изтъкнати от властите, все още оправдават лишаването от свобода. В случай, че тези причини все още са релевантни и достатъчни, Съдът трябва също да потвърди дали компетентните национални власти са показали специално усърдие при провеждането на съдебното производство (*Labita v. Italy* [GC], по. 26772/95, §§ 152 и 153, ECHR 2000-IV).

104. Фактът, че жалбоподателят е задържан по разумни подозрения в извършване на няколко престъпления не се оспорва.

105. По отношение на причините за продължителното му задържане, Съдът приема, че информацията, с която властите са разполагали по отношение на броя и вида престъпления, извършени от жалбоподателя и, в частност, фактът, че той очевидно е продължил да извършва кражби и след освобождаването си на 8 април 1994 г., дава основание за заключението, че съществува опасност той да извърши престъпление или да се укрие, ако бъде освободен (виж горните параграфи 10 и 66). Тъй като властите също така са се позовали на Член 152 § 3 от НПК, разпоредба, която е несъвместима с Член 5 § 3 от Конвенцията, тъй като изисква задължително задържане на досъдебно задържане на лица с повече от едно висящи следствия (виж горните параграфи 66 и 82 и *Янков*, цитиран по-горе, § 173), Съдът счита, че съществуващата опасност жалбоподателят да извърши престъпление

представлява релевантна и достатъчна причина за лишаването му от свобода.

106. Все още предстои да се разгледа дали властите са положили специално усърдие при провеждането на производството и дали са действали без неоснователно забавяне.

107. Съдът отбелязва, че делото срещу жалбоподателя разкрива известна фактическа сложности по отношение на фактите във връзка с няколко отделни кражби (виж горните параграфи 12 и 13).

108. Съдът отбелязва, обаче, че повече от две години от времето, прекарано от жалбоподателя в задържане на етапа на досъдебното производство, са минали в многократно връщане на делото на етапа на следствието, поради несъответствия в обвинителния акт и в материалите, подготвени от следователите и от прокурора. Както излиза от съответните факти, много месеци са минали след всяко връщане на делото, а несъответствията не са били отстранявани по експедитивен начин. Властите не са изразили загриженост от факта, че грешките на следователите и прокурорите са довели до дългото задържане на жалбоподателя на етапа на досъдебното производство (виж горните параграфи 17-22).

109. Съдът счита, че този подход е несъвместим с изискванията на Член 5 § 3 от Конвенцията. Съдът заявява отново, че при провеждане на наказателно производство срещу задържан обвиняем, властите трябва да положат специално усърдие и да намалят отлаганията до минимум.

110. Тъй като това не е направено в настоящия случай, Съдът счита, че е налице нарушение на правото на жалбоподателя на процес в рамките на разумен срок или освобождаване в очакване на процес, гарантирано от Член 5 § 3 на Конвенцията.

С. Жалба по Член 5 § 1 от Конвенцията във връзка със задържането на жалбоподателя в периода между 25 септември и 23 октомври 1997 г.

111. Жалбоподателя заявява, че задържането му, продължило след решението за освобождаването му на Окръжния съд, е незаконно и в противоречие на Член 5 § 1 от Конвенцията.

112. Правителството заявява, че властите не са отговорни за забавянето на освобождаването на жалбоподателя. Според правителството, жалбоподателят е допринесъл за проблема, тъй като в апелативната си жалба срещу задържането му той не се е позовал на предишния номер на наказателното дело срещу него. Тъй като на администрацията на затвора са били известни няколко следствени дела срещу жалбоподателя, не е било неразумно от тяхна страна да заключат, че заповедта за освобождаване на Окръжния съд касае само

едно от делата и че жалбоподателят трябва да остане в ареста. Освен това, жалбоподателят е чакал 22 дни преди да информира властите.

113. През юли 2004 г., в отговор на запитване от регистъра на Съда, жалбоподателят информира Съда за присъдата на Софийския апелативен съд от 24 Март 2004 г., с която му се присъжда обезщетение за незаконното му задържане между 26 септември и 23 октомври 2004 г. Жалбоподателят заявява също, че той е обжалвал и че предстои разглеждане на делото от Върховния касационен съд (виж горните параграфи 78-81). Копие от писмото на жалбоподателя е изпратено до правителството, но последното не коментира.

114. Съдът отбелязва, че правителството не е протестирало срещу статута на жалбоподателя на жертва по Член 34 от Конвенцията след решението на Софийския апелативен съд от 24 март 2004 г. При тези обстоятелства и отбелязвайки, че, седем години след началото му, съдебното производство е все още висящо, Съдът ще продължи разглеждането на базата на факта, че жалбоподателят може все още да твърди, че е жертва на нарушение на Член 5 § 1 във връзка с лишаването му от свобода между 25 септември и 23 октомври 1997 г.

115. Съгласно практиката на Съда само едно тясно тълкуване на списъка с изключенията от правото за свобода, регламентирани в Член 5 § 1, съответства с целта на тази разпоредба – да гарантира, че никой не е произволно лишен от свободата си. Съдът следва да разгледа особено внимателно жалбите във връзка със забавяне на освобождаването на задържани. Ответното правителство е задължено да осигури подробно описание на релевантите обстоятелства, час по час. Административните формалности, свързани с освобождаването, не могат да оправдаят забавяне от повече от няколко часа (виж *Labita*, цитирано по-горе, § 170, *Giulia Manzoni v. Italy*, решение от 1 юли 1997, *Reports* 1997-IV, and *Nikolov v. Bulgaria*, no. 38884/97, §§ 80-85, 30 януари 2003).

116. В настоящия случай неоспорим е фактът, че забавянето на освобождаването на жалбоподателя се дължи на факта, че съответните власти, отбелязвайки, че заповедта за освобождаване на жалбоподателя на Окръжния съд се позовава на номер на преписка, различен от този на заповедта за задържане от 1994 г., грешно са сметнали, че заповедта на съда не касае заповедта за задържане от 1994 (виж горните параграфи 70-74).

117. Съдът счита, че е било задължение на властите – в този случай на администрацията на затвора и на следствените власти, които са били отговорни за изпълнението на заповедите за задържане на етапа на досъдебното производство, внимателно да удостоверят дали е имало валидни правни основания за продължителното отнемане на свободата на жалбоподателя. Това не е било направено и жалбоподателят е задържан незаконно още 28 дни, въпреки че

Окръжният съд е постановил освобождаването му. До същото заключение е стигнал и Софийският апелативен съд в решението си от 24 март 2004 (виж горните параграфи 77-80).

118. Следователно, има нарушение на Член 5 § 1 от Конвенцията във връзка с лишаването на жалбоподателя от свобода между 25 септември и 23 октомври 1997 г..

II. ТВЪРДЯНИ НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕН 5 § 4 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

119. Жалбоподателят се оплаква, че две от съдебните му жалби срещу задържането му (подадени през Март и Април 1997 г.) не са били разгледани и че третата му жалба (подадена на 12 август 1997 г.) не е разгледана своевременно. Заявявайки, че в резултат на това той не е получил ефективна защита срещу нарушенията на Член 5 в неговия случай, той разчита на Членове 5 и 13 от Конвенцията.

120. Съдът счита, че тези жалби следва да бъдат разглеждани по силата на Член 5 § 4 от Конвенцията, който гласи:

“ Всеки арестуван или лишен от свобода има право да обжалва законосъобразността на своето задържане в съда, който е задължен в кратък срок да се произнесе; в случай че задържането е неправомерно, съдът е длъжен да нареди незабавното освобождаване на задържаното лице..”

121. Правителството заявява, че няма неоспорими доказателства, че жалбоподателят е подал жалби през март и април 1997 г. Правителството не коментира останалата част от оплакването му.

122. Съгласно практиката на Съда, Член 5 § 4 от Конвенцията, гарантирайки на арестуваните или задържани лица правото да възбудят съдебно производство, за да оспорват законността на отнемането на свободата им, също прокламира правото им, след възбуждане на съдебно производство, да получат своевременно съдебно решение относно законността на задържането им и постановяване на прекратяване на задържането в случай, че се окаже незаконно (виж *Baranowski v. Poland* [GC], no. 28358/95, ECHR 2000-III). Изискването на Член 5 § 4 от Конвенцията решенията да се вземат «своевременно», следва, както и в случая с разпоредбата за «разумно време» на Членове 5 § 3 и 6 § 1 от Конвенцията, да се разглежда в светлината на обстоятелствата по всяко конкретно дело (виж *G.B. v. Switzerland*, no. 27426/95, § 33, 30 Ноември 2000).

123. В настоящия случай, безспорен е фактът, че жалбата на жалбоподателя срещу задържането му, подадена на 12 август 1997 г., е разгледана едва на 25 септември 1997 г., т.е. 44 дни по-късно (виж горните параграфи 68 и 69). Правителството не е обяснило това неправомерно забавяне.

124. При тези обстоятелства Съдът счита, че жалбата от 12 април 1997 г. не е разгледана своевременно, както изисква Член 5 § 4 от Конвенцията. Следователно, налице е нарушение на тази разпоредба.

125. Предвид горните заключения, Съдът не счита за необходимо да разглежда твърдението на жалбоподателя, че е подал жалба срещу задържането си още през март и април 1997 г.

III. ТВЪРДЯНИ НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕН 5 § 5 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

126. Жалбоподателят твърди, че българското законодателство не предвижда привеждане в сила на правото на обезщетение в случаи на нарушения на Член 5 от Конвенцията. Той се позовава на алинея 5, която гласи:

“ Всяко лице, арестувано или лишено от свобода в нарушение на изискванията на този член, има изпълняемо право на обезщетение.”

127. Правителството не коментира.

128. Задържането на жалбоподателя на етапа на досъдебното производство нарушава правата му по Член 5 § 1, 3 и 4 от Конвенцията (виж горните параграфи 96, 111, 119 и 125). Следователно, Член 5 § 5 от Конвенцията е приложим.

129. Следователно, Съдът трябва да установи дали българското законодателство е осигурило на жалбоподателя право на обезщетение, подлежащо на привеждане в сила във връзка с нарушенията на Член 5 от Конвенцията в неговия случай.

130. Тъй като положението на жалбоподателя според местното право и, следователно, възможностите му да получи обезщетение, са се променили на 25 септември 1997 г., когато е постановено освобождаване му, въпросът трябва да се разгледа отделно, във връзка с лишаването на жалбоподателя от свобода преди и след тази дата.

А. Твърдяна липса на обезщетение за нарушенията по време на задържането на жалбоподателя на етапа на досъдебното производство и до освобождаването му, разпоредено на 25 септември 1997 г.

131. През този период е имало нарушения на правото на жалбоподателя да бъде изправен своевременно пред съдия или друг служител, облечен в съдебна власт (виж параграф 96 по-горе), правото му на съдебен процес в разумен период или освобождаването му в очакване на процес (виж параграф 111 по-горе) и правото му да получи бързо решение на съда относно законността на отнемането на свободата му (виж параграф 125 по-горе).

132. Въпреки това, според член 2(1) от Закона за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани, лице, което е задържано, може да търси обезщетение единствено ако заповедта за задържане е била отменена «поради липса на законни основания». Този израз очевидно насочва към незаконност според националното законодателство. Доколкото може да бъде заключено от оскъдната практика, докладвана по тази разпоредба, член 2(1) е бил прилаган единствено в случаи, в които съдебното производство е било прекратено на базата на недоказани обвинения или в случаите, в които обвиняемият е бил оправдан (виж горните параграфи 84-86).

133. В настоящия случай задържането на жалбоподателя на етапа на досъдебното производство до излизане на припадката на Окръжният съд за освобождаването му от 25 септември 1997 г. не е счетено за незаконно от българските съдилища. В крайна сметка жалбоподателят е осъден по делото за дребни кражби (виж горните параграфи 32, 36 и 69). При тези обстоятелства, съгласно практиката на българските съдилища, не се полага обезщетение по член 2(1) от Закона за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани. Член 2(2) от Закона също не е приложим (виж горните параграфи 84-87).

134. Още повече, че в случая на жалбоподателя Софийският апелативен съд отбелязва, че разглеждането на жалбата му от 12 август 1997 г. не е забавено в нарушение на националното право и решава, че не му се дължи обезщетение по силата на съответния закон (виж параграф 79 по-горе).

135. Съдът отбелязва също, че, за разлика от делото *N.C. v. Italy* [GC], по. 24952/94, § 57, ECHR 2002-X, обезщетението, присъдено на жалбоподателя по силата на присъдата от 24 Март 2004 г. на Софийския апелативен съд, е свързано с друг период на лишаване на жалбоподателя от свобода и, следователно, не представлява обезщетение във връзка с нарушението на Член 5 по време на задържането му на етапа на досъдебното производство (виж параграф 80 по-горе).

136. Следователно, Законът за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани, не предвижда подлежащо на принудително привеждане в сила право на обезщетение при нарушения на Член 5 по време на задържането на жалбоподателя на етапа на досъдебното производство и до разпореждане на неговото освобождаване. Още повече, че това право не е гарантирано от никоя друга разпоредба на българското законодателство (виж параграф 88 по-горе).

137. По този начин Съдът заключава, че българското законодателство не е осигурило на жалбоподателя подлежащо на принудително привеждане в сила право на обезщетение, както изисква

Член 5 § 5 от Конвенцията. Следователно, има нарушение на Член 5 § 5 от Конвенцията.

В. Твърдяна липса на обезщетение за забавянето на освобождаването на жалбоподателя

138. Съдът отбелязва, че през март 2004 г., седем години след началото на гражданското производство, възбудено от жалбоподателя през 1997 г., Софийският апелативен съд е разпоредил на съответните следствени власти, да заплатят на жалбоподателя неимуществени вреди за незаконното му задържане между 26 септември и 23 октомври 1997 г. Апелативният съд решава, че се дължи обезщетение за незаконно задържане, тъй като жалбоподателят не се е облагодетелствал от приспадането от уловната му присъда. Делото все още е висящо пред Върховния касационен съд (виж горните параграфи 75-81).

139. Тъй като производството на местно ниво все още предстои, Съдът счита, че не е необходимо да разглежда дали е имало отделно нарушение на Член 5 § 5 от Конвенцията във връзка с иска на жалбоподателя за обезщетение във връзка със забавянето на освобождаването му.

IV. ТВЪРДЯНИ НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕН 6 § 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

140. Жалбоподателят се оплаква, че наказателното производство срещу него е било прекомерно дълго и, следователно, в нарушение на Член 6 § 1 от Конвенцията. Член 6 § 1 гласи, в съответната си част, отнасяща се към случая:

“ Всяко лице, при решаването на ... наказателно обвинение, има право на справедливо и публично гледане в разумен срок ... от ... съд...”

141. Страните се позовават на техните заявления по Член 5 § 3 от Конвенцията. Правителството добавя, че при второто дело срещу жалбоподателя, касаещо кражби на икони и антики, той е бил отговорен за забавяне на апелативното производство, тъй като през 2000 г. не е посочил адреса си.

А. Твърдения за прекомерна продължителност на делото за дребни кражби

142. Това съдебно производство започва на 26 октомври 1993, когато жалбоподателят е обвинен в някои престъпления, които по-късно са разглеждани като едно обединено дело. Производството приключва на 12 юни 2000г. Общият период от време, който трябва да

се разглежда, следователно, е шест години, седем месеца и половина. През този период делото е минало през етапа на следствието и е разгледано от две съдебни инстанции (виж горните параграфи 12-36).

143. За да оцени продължителността на производството, Съдът ще разгледа въпросния период като цяло, вземайки предвид факта, че делото касае многобройни обвинения и че във връзка с някои обвинения началният момент не е през 1993 г., а през периода 1993 – 1996 г., когато са повдигнати допълнителни обвинения (виж горните параграфи 12 и 13).

144. Съдът приема становището на правителството, че делото е сложно от фактологична гледна точка. Въпреки това, обаче, повече от две годни са минали в многократно връщане на делото на етапа на следствието, поради несъответствия в обвинителния акт и материалите, подготвени от следователите и от прокурора (виж горните параграфи 17-22). Освен това, най-малко няколко от отлаганията на делото могат да бъдат приписани на властите, тъй като те не са успели своевременно да осигурят служебен защитник, както и да осигурят присъствието на свидетели. Нито едно забавяне на делото не може да бъде приписано на жалбоподателя (виж горните параграфи 23-32).

145. Вземайки предвид съответните критерии от практиката си за оценка на разумната продължителност на съдебното производство (виж, наред с много други, *Pélissier and Sassi v. France* [GC], по. 25444/94, ECHR 1999-II), Съдът заключава, че продължителността на съдебното производство поне по някои от обвиненията, които впоследствие са формирали делото за дребни кражби, не отговаря на изискванията на Член 6 § 1 от Конвенцията относно разумен период от време. Следователно, налице е нарушение на тази разпоредба.

В. Твърдения за прекомерна продължителност на делото за кражби на икони и антики

146. Това производство започва през ноември 1992 г., когато жалбоподателят е обвинен в някои престъпления, които по-късно са разглеждани като едно обединено дело. Към март 2002 г. производството все още е предстоящо, а делото е върнато на етапа на следствието. Следователно, общият период, който трябва да се разглежда, е най-малко девет години и пет месеца (виж горните параграфи 37-60).

147. За да оцени продължителността на производството, Съдът ще разгледа въпросния период като цяло, вземайки предвид факта, че делото касае многобройни обвинения и че във връзка с някои обвинения началният момент не е през 1992 г., а през годините 1993 -

1996, когато са повдигнати допълнителните обвинения (виж горните параграфи 37-39).

148. Съдът отбелязва, че делото е сложно от фактологична гледна точка.

149. На етапа на следствието, властите са отговорни за прекомерното забавяне. В частност, изглежда, че в периода между 1992 и 1996 г. делото не е напреднало много. Още повече, период от около една година, между април 1997 и март 1998 г., е прекаран в коригиране на пропуски в следствието. Като цяло следствените действия са продължили повече от пет години, което само по себе си е прекомерно дълъг период (виж горните параграфи 37-44).

150. В апелативното производство жалбоподателят е отговорен за забавяне от около една година (декември 1999 - декември 2000), тъй като не посочва адреса си на съответните власти (виж горните параграфи 54-56).

151. Вземайки предвид съответните критерии от практиката си, цитирани по-горе (виж параграф 146 по-горе), Съдът, отбелязвайки, че следствените действия са продължили повече от пет години, че цялото съдебно производство е продължило най-малко девет години и пет месеца и през март 2002 г. започва отново на етапа на следствието, заключава, че продължителността на съдебното производство поне по някои от обвиненията, които впоследствие са формирали делото за кражба на икони и антики, не отговаря на изискванията на Член 6 § 1 от Конвенцията относно разумен период от време. Следователно, налице е нарушение на тази разпоредба.

V. ТВЪРДЯНИ НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕН 13 ВЪВ ВРЪЗКА С ЧЛЕН 6 § 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

152. Жалбоподателят се оплаква, че не е получил ефективно обезщетение във връзка с прекомерната продължителност на наказателното производство срещу него и разчита на Член 13 от Конвенцията, който гласи:

“Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции..”

153. Правителството не коментира.

154. Член 13 от Конвенцията гарантира наличието на вътрешноправно средство за упражняване на правата и свободите по Конвенцията. Обхватът на задълженията по Член 13 на страните, подписали Конвенцията, варира в зависимост от характера на жалбата на жалбоподателя. Въпреки това, обаче, обезщетението по Член 13 трябва да бъде „ефикасно” както от практическа, така и от юридическа

гледна точка (виж *Kudła v. Poland* [GC], no. 30210/96, § 157, ECHR 2000-XI).

155. Наличните вътрешноправни средства за защита на участник в съдебен спор, във връзка с жалба относно продължителността на съдебното производство, се считат за “ефикасни” в контекста на Член 13, ако те “[предотвратяват] твърдяното нарушение или неговото продължаване или [осигуряват] адекватни мерки срещу всяко нарушение, което [вече] е направено” (виж *Kudła*, цитирано по-горе, § 158). Следователно, Член 13 предлага алтернатива: вътрешноправно средство за защита се счита за „ефикасно”, ако може да бъде използвано или да ускори съдебно решение на съда, занимаващ се с делото, или да осигури на участник в съдебен спор адекватно обезщетение за забавите, които вече са се настъпили (виж *Mifsud v. France* (dec.) [GC], no. 57220/00, ECHR 2002-VIII).

156. Вземайки предвид заключенията си във връзка с оплакването на жалбоподателя по Член 6 § 1 (виж горните параграфи 146 и 152), Съдът счита, че оплакванията са оспорими. Следователно, Съдът трябва да определи дали при конкретните обстоятелства на настоящия случай, в българското законодателство е съществувало средство за получаване на обезщетение във връзка с продължителността на съдебното производство.

157. Съдът отбелязва, че през юни 2003 г. една поправка в НПК, новият член 239а, въвежда възможността делото на обвиняем да се разглежда от следствен съд в случай, че следствието не е завършено в законния срок (виж параграф 83 по-горе). В настоящия случай, обаче, делото за дребни кражби срещу жалбоподателя приключва през 2000 г., преди приемането на Член 239а. Жалбоподателят не е могъл да използва новото средство за защита в този случай (виж параграф 36 по-горе). По отношение на делото за кражба на икони и антики, приемайки, че след юни 2003 г. то все още е на етапа на следствието и че, следователно, жалбоподателят би могъл да се възползва от новото средство за защита след тази дата, всякакво ускорение на производството към този момент би било твърде закъсняло, за да компенсира вече натрупаното забавяне (виж горните параграфи 37-60 и 152). При тези обстоятелства Съдът не счита за необходимо да се произнася по това дали новият Член 239а представлява ефикасно средство за защита за целите на Член 13 от Конвенцията (виж, *mutatis mutandis*, *Djangozov v. Bulgaria*, no. 45950/99, § 52, 8 July 2004).

158. Както установява Съда в присъдата си по делото *Османов и Юсеинов срещу България* (номера. 54178/00 и 59901/00, §§ 38-42, 23 септември 2004), към въпросния момент в българското законодателство не е имало официално средство за защита, което да ускори решаването на обвиненията за углавно престъпление срещу жалбоподателя. В частност, възможността да се отправят жалби към различните нива на следствените власти, не може да се счита за ефикасно средство за защита, тъй като подобни йерархични жалби имат за цел да подтикнат властите да използват своята свобода на действие, без да дават на обвиняемия правото да принуди държавата да упражни надзорните си правомощия (виж *Gibas v. Poland*, no. 24559/94, решение на Комисията от 6 септември 1995 г., *Decisions and Reports* 82, p. 76, at p. 82, *Kuchař and Štis v. Czech Republic* (dec.), 37527/97, 23 май 2000, *Horvat v. Croatia*, no. 51585/99, §§ 47 и 64, ECHR 2001-VIII, и *Hartman v. Czech Republic*, no. 53341/99, § 66, ECHR 2003-VIII (извадки)).

159. Още повече, по отношение на компенсаторните механизми, Съдът не е установил, че в българското законодателство съществува възможността да се получи обезщетение или друга компенсация при прекомерно продължително съдебно производство.

160. Следователно, на лице е нарушение на Член 13 от Конвенцията във връзка с това, че жалбоподателят не е разполагал с вътрешно правно средство за защита, по силата на който би могъл да упражни правото си на «разглеждане на делото в разумен срок», гарантирано от Член 6 § 1 от Конвенцията.

VI. ПРИЛАГАНЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

161. Член 41 от Конвенцията гласи:

“Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение. Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевшата страна.”

А. Вреди

1. Имуществени вреди

162. Жалбоподателят претендира за EUR 3,306 пропуснати ползи. Тази сума е изчислена на базата на минималната работна заплата в България за периода 5 август 1994 – 23 октомври 1997 г., когато жалбоподателят е бил лишен от свободата си.

163. Правителството възразява, заявявайки, че жалбоподателят не е използвал всички възможности по българското право, тъй като не е

потърсил компенсация за имуществени вреди по Закона за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани. Още повече, периодът на задържане на жалбоподателя е бил приспаднал от присъдата му. Правителството заявява също, че жалбоподателят не е показал, че е работил и получил доход през периодите, в които е бил на свобода.

164. Съдът подчертава отново, че Член 41 от Конвенцията не поставя изискване жалбоподателите да са изчерпили всички възможности на местното законодателство повторно, за да получат справедливо обезщетение, ако вече са го направили безуспешно във връзка с жалбата си. Формулировката на тази разпоредба, отнасяща се до възможността за репарации по местното законодателство, установява правило, касаещо съществуването на въпроса за справедливото обезщетение (виж *De Wilde, Ooms and Versyp v. Belgium* (Член 50), присъда от 10 март 1972, Series A no. 14, pp. 8-9, § 16 and *A.B. v. Slovakia*, no. 41784/98, § 78, 4 март 2003). В тази връзка, Съдът вече е установил, че Закона за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани, не осигурява обезщетение за задържането на жалбоподателя на етапа на досъдебното производство поне до 25 септември 1997 г., когато е постановено освобождаването му (виж параграф 138 по-горе).

165. Съдът, обаче, счита, че жалбоподателят не е показал, че, ако разпоредбите на Конвенцията не са били нарушени в неговия случай, той би имал доход, равняващ се на минималната работна заплата или какъвто и да е друг доход. В частност, той не е показал, че е работил преди или след задържането му или че би работил, ако задържането му е било по-кратко. Следователно, претенциите за имуществени вреди се отхвърлят.

2. Неимуществени вреди

166. Жалбоподателят претендира за EUR 10,000 по тази глава, във връзка с всички нарушения на Конвенцията в неговия случай. Той заявява, че продължителното съдебно производство и незаконното му и неоснователно задържане при много лоши условия са му причинили безпокойство и страдание.

167. Правителството твърди, че исканата сума е твърде висока.

168. Съдът счита, че жалбоподателят сигурно е претърпял безпокойство и страдание поради продължителното му задържане, забавянето на освобождаването му, прекомерната продължителност на съдебното производство и останалите нарушения на правата му по Конвенцията, установени в настоящия случай. Съдът взема предвид факта, че Софийският апелативен съд, макар и седем години след подаване на жалбата, присъжда на жалбоподателя определена сума за едно от нарушенията. Като взе решение по справедливост, Съдът

присъди на жалбоподателя сумата от EUR 4,000 за неимуществени вреди, плюс данъците, дължими върху тази сума.

В. Разноски

169. Жалбоподателят претендира за 2,600 щ.д. за работата на адвоката му във връзка с вътрешното съдебно производство и в Страсбург и 200 щ.д. за преводи и пощенски разходи. Той представя копие на писмено споразумение за адвокатски хонорар от 8 март 2002, сключено между него и адвоката му и платежни документи за сума, равна приблизително на USD 100, заплатена за три пратки, изпратени по куриер.

170. Правителството заявява, че част от адвокатския хонорар е заплатена във връзка с вътрешни съдебни производства, които нямат връзка с настоящото дело и че жалбоподателят не е представил копия от платежни документи за адвокатски хонорар във обичайната форма за вътрешните съдебни производства.

171. Съдът приема, че претендираната сума се отнася до разходи, които са били необходими и разумни по размера си. В частност, вътрешните съдебни производства, във връзка с които се претендира адвокатския хонорар, са тези, формиращи същността на настоящото дело.

172. Превръщайки претендираните суми в евро и отчитайки колебанията на съответните обменни курсове от датата на споразумението за адвокатски хонорар, подписано между жалбоподателя и неговия адвокат, Съдът присъжда EUR 3,000 за разноски, плюс данъците, платими върху тази сума.

С. Лихва за просрочване

173. Съдът намира за уместно, лихвата за просрочване да е базирана на пределната лихва по заеми на Европейската централна банка, към които следва да се добавят три процентни пункта.

КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД ГОРЕПОСОЧЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО ОТСЪДИ

1. *Установява* нарушение на Член 5 § 3 от Конвенцията във връзка с това, че жалбоподателят не е заведен при съдия или при друг служител, упълномощен от закона да упражнява съдебна власт;
2. *Установява* нарушение на правото на жалбоподателя по Член 5 § 3 от Конвенцията на съдебен процес в рамките на разумен срок или да бъде освободен в очакване на процес;

3. *Установява* нарушение на Член 5 § 1 от Конвенцията във връзка с това, че жалбоподателят е бил задържан незаконно в периода между 25 септември и 23 октомври 1997 г.;
4. *Установява* нарушение на Член 5 § 4 от Конвенцията във връзка с това, че жалбата на жалбоподателя срещу задържането му, заведена на 12 август 1997 г., не е била разгледана бързо;
5. *Установява* нарушение на Член 5 § 5 от Конвенцията;
6. *Установява* нарушение на Член 6 § 1 от Конвенцията във връзка с продължителността на наказателното производство срещу жалбоподателя;
7. *Установява* нарушение на Член 13 от Конвенцията във връзка с Член 6 § 1;
8. *Осъжда*
 - (а) от ответното правителство да заплати на жалбоподателя в тримесечен срок от датата на влизане на решението в сила съобразно Член 44 § 2 от Конвенцията равностойността в български лева на следните суми, изчислени по курса, приложим към датата на плащането:
 - (i) за неимуществени вреди, EUR 4,000 (четири хиляди евро);
 - (ii) за разноси, EUR 3,000 (три хиляди евро);
 - (iii) всички данъци, дължими върху горните суми;
 - (б) считано от изтичането на горепосочения тримесечен срок до уреждане на плащането да се начислява проста лихва, равняваща се на пределната лихва по заеми на Европейската централна банка, плюс три процентни пункта;
9. *Отхвърля* останалата част от претенцията на жалбоподателя за обезщетение по справедливост.

Изготвено на английски език и известно писмено на 22 декември 2004 г. съгласно Правило 77 §§ 2 и 3 от Правилата на съда.

Сьорен Нийлсен
Заместник регистратор

Христос Розакис
Председател